

Stanovisko (ne)odborníka

adresované vlastníkom a správcom lesa

Vážení vlastníci, správcovia lesov, lesníci, poľovníci a všetci ostatní, ktorých zaujíma problematika ochrany hlucháňa, hoľniaka a jariabka (ďalej lesných kúr)

„Ak by sa aj po vetrových kalamitách v r.2004 a 2014 bolo mohlo postupovať overenými lesníckymi postupmi rovnako ako v r. 1996, tak na Slovensku nemusela byť súčasná lykožrúťová pandémia ! Pandémia zavinená „ochranármi“, ktorá spôsobila vyschnutie smrečín na 700 km², zánik 7 NPR, závažné dopady na vidiecke osídlenie, niekoľko miliardové škody v biotopoch európskeho významu a zbytočné ohrozenie lesných kúr.

Majú presadzovatelia bez zásahovosti morálne právo niekoho vyzývať a nemali by sa skôr ticho modliť, aby neboli braní na zodpovednosť za vzniknuté ekologické a materiálne škody ?“

Odpovede na tvrdenia a obvinenia (z poburovania a pod.) uvedené vo Výzve odborníka pána Ing. Mikoláša a videu pána Wiezika a Baláža:

1./ K vyjadreniu pána Ing. Mikoláša, ktorého vraj mrzí, že: „implementácia Programu záchrany hlucháňa hôrneho (ďalej PZHH) nebola diskutovaná s vlastními“. Ide o výhovorku, lebo pán Ing. Mikoláš a ostatní autori PZHH, ako aj ŠOP nepokladali a nepokladajú vlastníkov, správcov, lesníkov a poľovníkov za partnerov, ale iba za dotknutú verejnosť.

Ak pán Ing. Mikoláš a jeho kolegovia nevedeli identifikovať vlastníctvo, tak ide o jednoduchú záležitosť: svoje pozemky by každý občan mal poznať a ostatné sú teda cudzie a vtedy treba dodržiavať zákon a elementárnu slušnosť.

2./ K údajným náhradám za újmy z bez zásahovosti. Naším odborníkom zjavne chýbajú základné informácie o výške praktizovanej újmy (cca 50 €/ha a rok), ktorá až po 180-tich rokoch kompenzuje škody iba z produkcie dreva oproti riadnemu hospodáreniu. Prijatá náhrada za majetkovú újmu súčasne pre majiteľa znamená súhlas s preradením majetku do najvyššieho, t.j. 5. stupňa ochrany a teda súhlasiť s úplným, či čiastočným zoštátnením svojho majetku, lebo sa zakáže aj jeho požiarne ochrana a vlastníkov zostane iba „holé“ vlastníctvo. V ústave SR v čl. 20 ods. 4 sa síce píše: **„Vyvlastnenie a nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu“.** Okrem

rizika skrytej privatizácie vlastník , či správca majetku navyše v opatreniach bez zásahovosti nenachádza žiadnu logiku, ako táto môže pomôcť predmetu ochrany. „Ochranári“ a ŠOP dosiaľ stále ignorujú dotknuté záujmové skupiny a dokonca chytráčili v podobe ponuky nájmu na 30 rokov, či separátnych jednaní a tak by sa musel zásadne zmeniť ich prístup, aby im vlastníci a spol. začali veriť.

3./ Z posudku by malo byť jasné, že autor posudku, ale aj recenzenti sú celoživotní lesníci - poľovníci, ktorí sa venovali lesnej prevádzke s poľovníctvom a tak nemohli byť pracovníkmi výskumných ústavov ! Publikačná činnosť pre nich nebola ich zamestnaním za účelom získavania titulov a kariérneho rastu. Publikovali iba sporadicky, ak mali na to čas a cítili potrebu reagovať na nedostatky, omyly a polopravdy publikované a presadzované aj odborníkmi. Vzhľadom k svojmu veku mali možnosť sledovať vývoj populácii lesných kúr od zlomových 70-tych rokov m.s., čím majú nenahraditeľnú výhodu oproti nedávnym absolventom fakúlt ekologickej špecializácie a teoretikom bez praxe, ktorí majú minimum skúsenosti a nezažili vývoj a nepoznali súvislosti počas predmetných desaťročí !

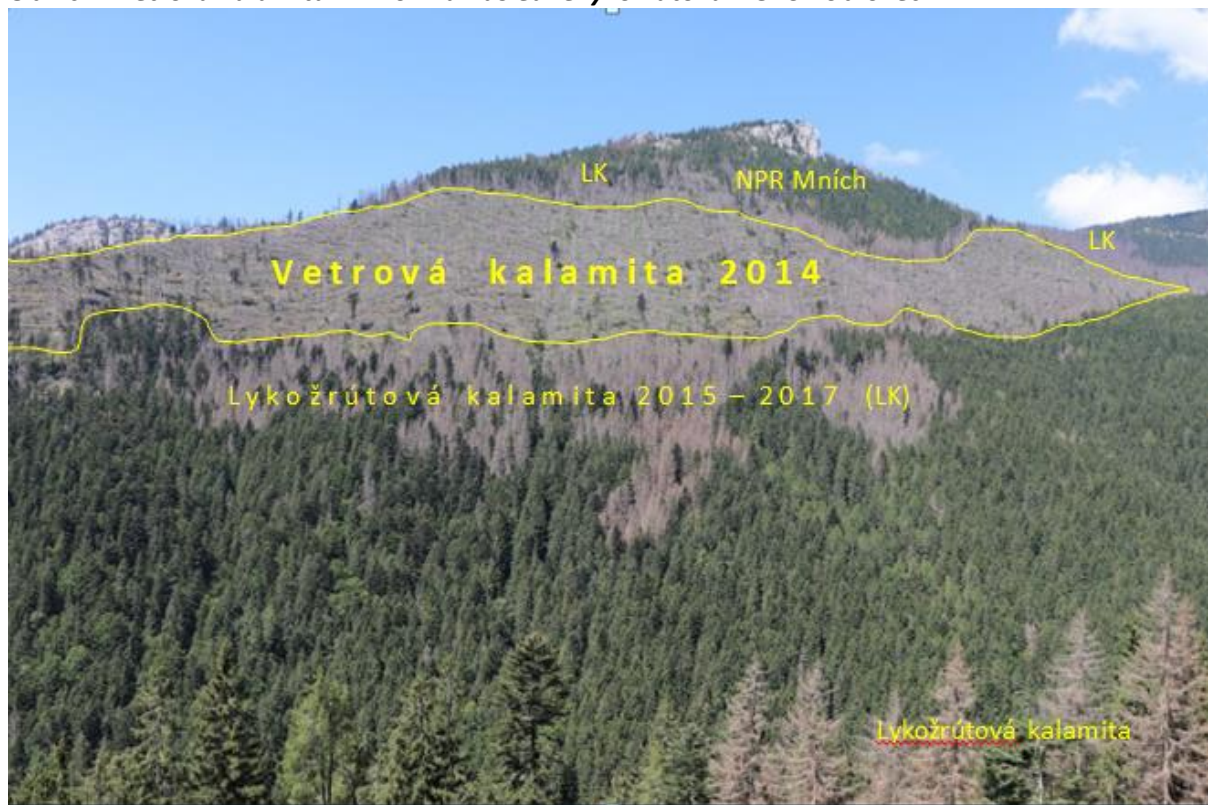
Ako možno za vedecké označiť opatrenia autorov v PZHH s bez zásahovosťou po tom, ako v príručke Hlucháňovi priateľský manažment propagujú aktívne opatrenia ! Následne v Programe záchrany tetraho hoľniaka (ďalej PZTH), navrhujú znova aktívne opatrenia. **Zásadne opačné opatrenia ohľadom samotného hlucháňa a u hoľniaka, ktorých biotopy a biológia úzko súvisia !?**

4./Hlavnými kritikmi oponentského posudku sú pán Doc. Ing. Wieszik PhD., ktorý sa vyhlasuje za najväčšieho odborníka ohľadom mravcov a Ing. Mikoláš, ktorý sa vyhlasuje za najväčšieho odborníka ohľadom hlucháňa na Slovensku, lebo ma vysokú publikačnú činnosť a je členom nejakej európskej skupiny odborníkov. Obaja odborníci však podceňujú skutočné dôvody ohrozenia lesných kúr, ktorými je nedostatok strategických potravných zdrojov a závažne zvýšený stav predátorov a predačný tlak nad úroveň, ktorej sú lesné kury historicky prispôsobené čeliť. Problematiku zužujú iba na víziu modelového vzhľadu biotopu (zakm. pod 0,6, stromy zavetvené po zem).

Uvedení odborníci nepokladali za potrebné svoje programy záchrany nechať posúdiť napr. odborníkmi z radov autorov Interpretačnej príručky k Nature 2000, či slovenskými vedeckými ústavmi ako: NLC Zvolen, TÚ Zvolen, Ústav ekológie lesa SAV a pod.. Vôbec ich nezaujímajú názory domácich poľovníkov, lebo mohli o posudok požiadať aj Slovenskú poľovnícku komoru. Jediný oponentský posudok, ktorý sa im dostane ako spätná väzba na ich programy údajnej záchrany nedokážu spochybniť pragmatickými argumentmi,

ale odvolávajú sa na publikačnú činnosť, ako by to bola jediná záruka poznania skutkového stavu veci a skutočne vedeckých poznatkov, **hoci je dávno**

Obr. č. 1 Vetrová kalamita z r. 2014 a následne lykožrútová v UPS Bobrovec

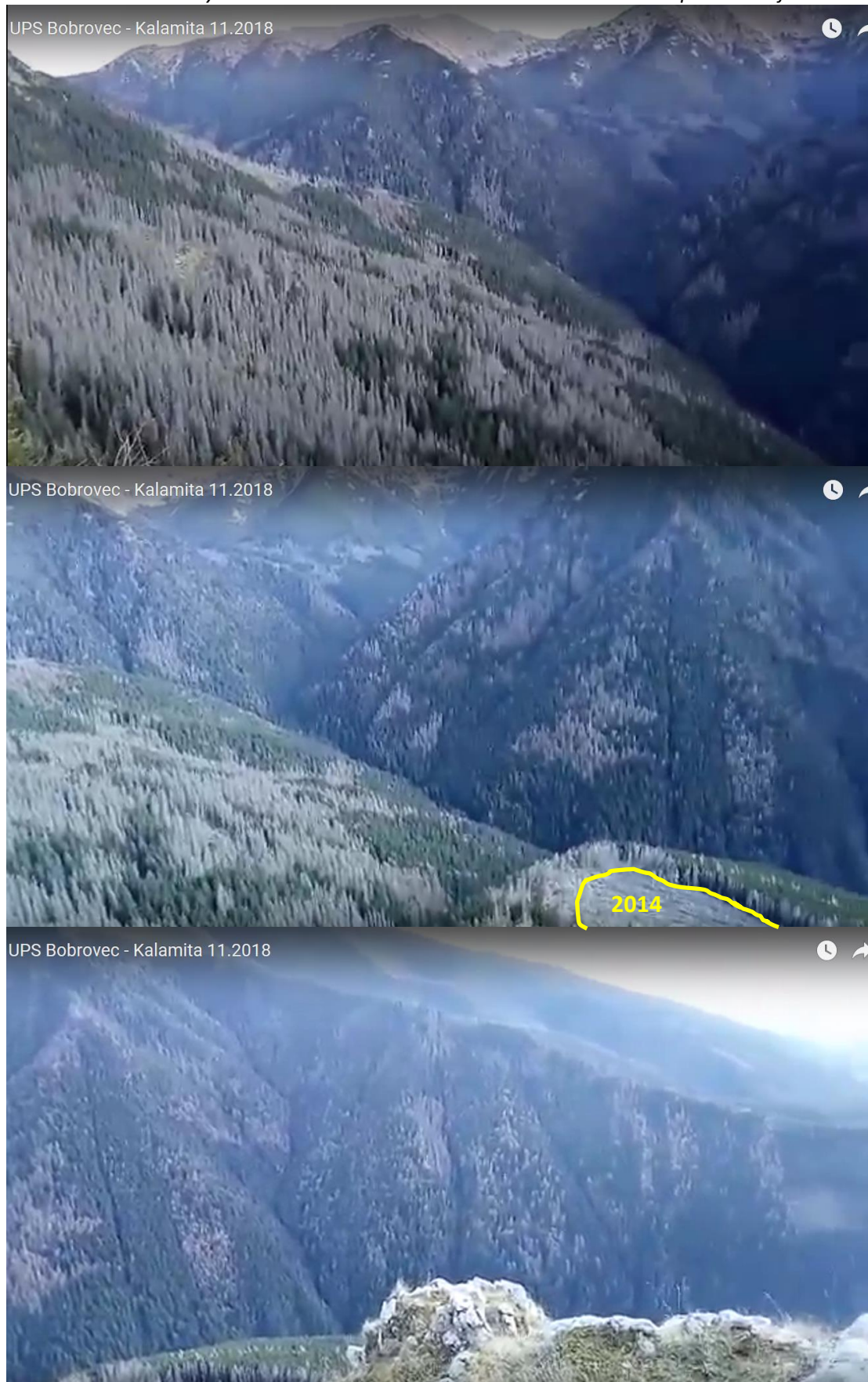
všeobecne dobre známe, že veda odtrhnutá od reality praxe je samoučelná a tým zbytočná až škodlivá.

Za pôsobením skutočného odborníka – ekológa by mala byť „cieľavedomá starostlivosť o životné prostredie a jeho zložky postavená na exaktných základoch“ (Pierre Teilhard de Chardin 1881-1955 považovaný za zakladateľa ekológie) a nie 700 km² lykožrútmí zničených emisiami oslabených lesov a dokonca to ešte nazývať prirodzenou disturbanciou.

Odborníkmi boli tí vedci, ktorí sa postarali o nárast populácie hlucháňa po 2. sv. vojne na odhadovaný počet 2500-3500 v 70-tych rokoch m.s., resp. tí podľa ktorých sa postupovalo na Osrblí a okolí po kalamite v r. 1996, kedy sa lykožrúty nepremnožili a nedošlo k žiadnym ekologickým škodám.

Na troch obrázkoch nižšie je postup sekundárnej lykožrútovej kalamity uvedenej na vyššie uvedenom obr. č. 1 v dôsledku bez zásahovosti v hospodárskych lesoch v 3. st. ochrany. Vyčíslená škoda z nespracovanej lykožrútovej kalamity bola 3 mil.€ pred tromi rokmi. V súčasnosti je to asi 5-6 mil. €. Môže byť vedeckým nazvať prirodzenou disturbanciou vyvolanú lykožrúťovou pandémiu, ktorá ničí emisiami oslabené smreký ? Ako lesník

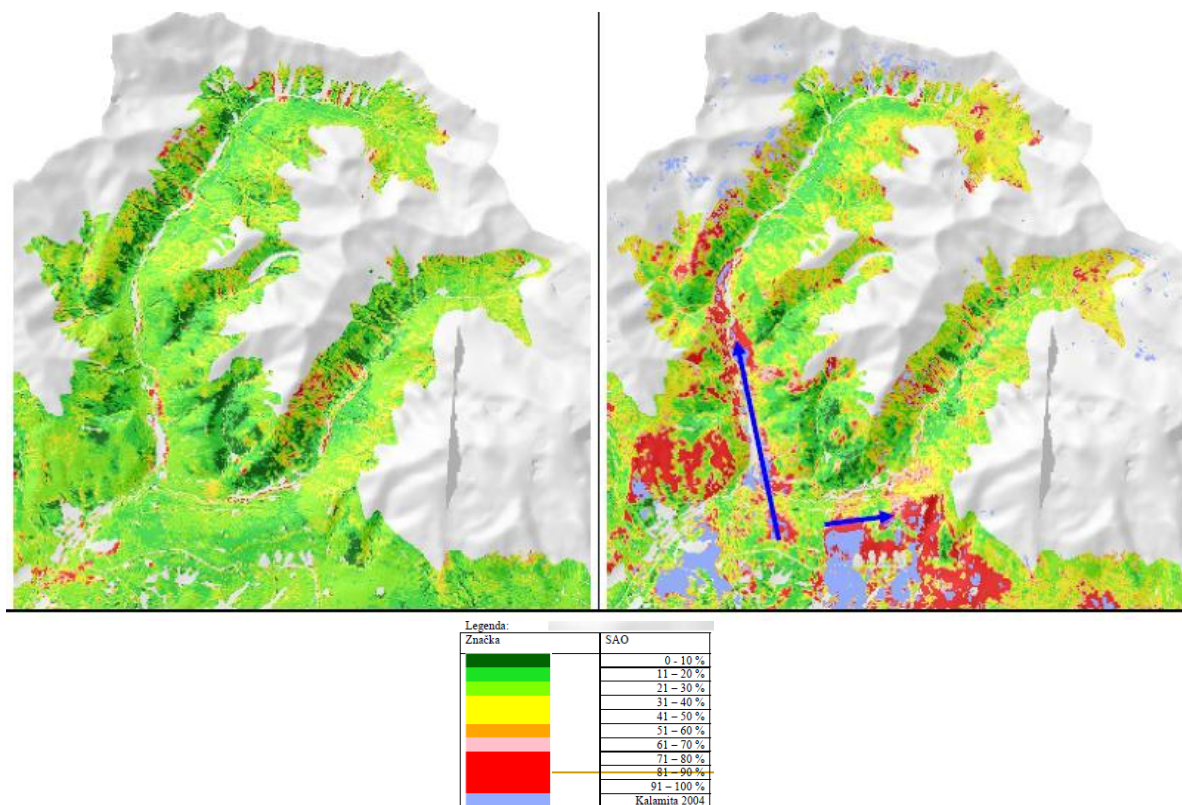
Obr. č.2 Sekundárna lykožrútová kalamita ako následok bez zásahovosti po vetrovej kalamite

chápem zmysel bez zásahovosti v ponímaní ako ju propagoval pán Prof. Korpeľ v NPR, ale nie bez zásahovostí v okolitých hospodárskych lesoch, ktorá zničí aj predmet ochrany v 5. stupni ochrany NPR, ktorá sa následne stane zdrojom nákazy !

Na nasledujúcom obr.č.3 je farebne zaznamenaná defoliácia stromov v Tichej a Kôprovej doline pred a po vetrovej kalamite r. 2004. Naši odborníci sa často utešujú, ako tam ostali nedotknuté časti vraj odolných porastov. Prevažne sú to však mladé lesné porasty (divočina ?), ktoré boli umelo založené po 2. sv. vojne a teda veku do 60 rokov, ktoré lykožrút smrekový nenapáda !!!

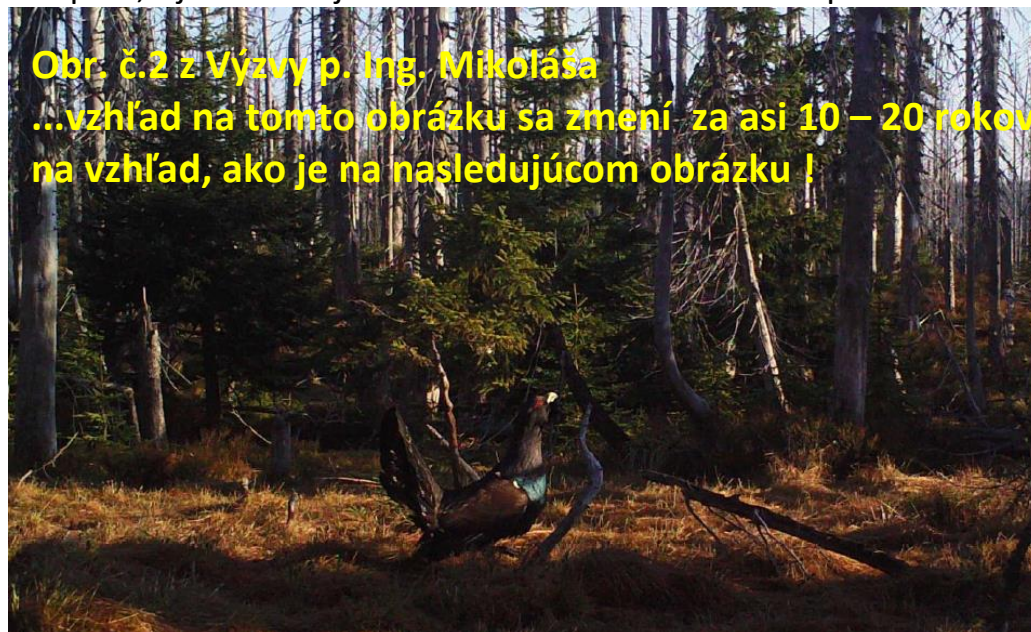
Obr. č. 3 Defoliácia stromov v Tichej a Kôprovej doline v r. 2000 a v r. 2010 s vetrovou (modrá) a lykožrúťovou kalamitou (okrová až červená)

Pán Ing. Mikoláš priznáva, že nielen na Slovensku, ale aj v Rumunsku sa v horských biotopoch nenachádzajú mraveniská rodu *Formica*. Kde treba hľadať príčinu, že naši odborníci nevidia súvislosť, že v oboch štátoch je svetovo najvyššia hustota medveďov ? Bude zaujímavé sledovať vývoj tejto rumunskej populácie hlucháňov, ak aj Rumuni v dôsledku „ochranárskych“ opatrení upustia od farmárčenia v horách a za 50 rokov (u nás od r. 1970 do 2019) dosiahnu našu smutnú a hazardnú úroveň, t.j. 60 % závislosť na dovoze potravín.

Vo Fínsku a Švajčiarsku sa konajú inventarizácie mravenísk za účelom sledovania ekologickej stability biotopov. V Rakúsku sa vypláca podpora za zakladanie kolónie mravcov asi 150 €/mravenisko. Naším odborníkom však mravce rodu *Formica* nechýbajú a uspokojujú sa drevokaznými mravcami, ktoré však nedokážu nahradiť strategický význam mravenísk pre kuriatka hlucháňa.

„Ochranári“ často prezentujú obrázok hlucháňa s riedkym prirodzeným zmladením a suchármi (pozri obr. č. 2 vo Výzve pána Ing. Mikoláša), ale v skutočnosti ide z pohľadu vývojového cyklu pralesa (300 – 400 rokov) iba o aspekt, t.j. stav trvajúci krátku dobu cca 10 rokov. V priebehu niekoľkých

Obr. č.2 z Výzvy p. Ing. Mikoláša

...vzhľad na tomto obrázku sa zmení za asi 10 – 20 rokov na vzhľad, ako je na nasledujúcom obrázku !

Obr. č.4 NPR Kotlov žľab r. 2013 v štádiu prípravného lesa, t.j. veľkoplošnej obnovy po lykožrútovej kalamite. Je to nepriaznivý biotop pre hlucháňa a ešte ním bude niekoľko desaťročí až cca 80 rokov, do vytvorenia prirodzenej pralesnej štruktúry.

rokov zo suchárov opadnú vetvy, čím sa z nich stanú stípy a zo zmladenia sa stane prehustlý nárast prirodzeného zmladenia smreka s jarabinou a rakytou, ojedinele s javorom a po niekoľko desaťročí bude prípravným lesom nevhodným pre hlucháňa (obr. 4). Ťažko zalesniteľné plochy budú dlhé roky zaburinené agresívnym smlzom a pod. a tým temer jalové pre hlucháňa.

5./ Pán Ing. Mikoláš ma informačne odkazuje na Rusko. Navštívil som Rusko a mám informácie o početnosti predátorov hlucháňa a ich manažmente. Napr. vlk, ako nezávažný predátor lesných kúr dosahoval v rokoch 2001-2013 početnosť od 36,3 do 42,6 tisíc ks a teda mal 4-8 krát nižšiu hustotu na 1km² ako u nás na Slovensku. Porovnanie vychádza z kalkulovanej početnosti iba 500 vlkov na Slovensku, pri čom máme o 7% nižšiu lesnatosť a 2,3 krát vyššiu hustotu obyvateľov. Veľa sympatizantov s „ochranármi“ budú veľmi prekvapení, ak naši odborníci zverejnia hustotu rysov, kún, líšok, diviakov, krkavcov a ďalších predátorov hlucháňa v Rusku a osobitne v ruskej tajge, lebo sú to podobné údaje ako u vlka.

Súčasne odporúčam uviesť stavy predátorov v Rakúsku alebo Švajčiarsku. **Zároveň navrhujem a ja tiež vyzývam, aby sme v čase liahnutia kuriatok v niekoľkých biotopoch hlucháňa spoločne, t.j. poľovníci, lesníci, majitelia a správcovia lesa spolu s našimi odborníkmi overili potravný potenciál húseníc a mravenísk. Navrhujem nainštalovať niekoľko fotopasci, ktoré budú monitorovať násady s inkubujúcimi sliepkami až do doby vyľahnutia kuriatok. Predpokladám, že pre našich odborníkov najšť aspoň 5 násad nebude žiaden problém a to bez pomoci poľovníkov, ktorých dosiaľ nepotrebovali, lebo ich pokladajú za „nedôvery hodnú“ verejnosť.**

6./ K znevažovaniu výskumov z minulého storočia uvediem len toľko, že aj stovky, či tisícky jednoduchých a krátkodobých štúdií poskytujúce tzv. „tvrdé dáta“ nemajú potrebnú výpovednú hodnotu. Sú to prevažne štúdie vyššie uvedených aspektov a tiež sa môže jednať aj o štúdie anomálii a výrazných odchýlok a tak nemôžu nahradiť napr. viac ako 30 ročné systematické výskumy prírodných lesov pána Prof. Korpeľa a spol., hoci sú z minulého storočia. Podobné je to u výskumov ornitológa O.Ferianca, Sládeka, Hella atď.. Súhlasím s vedeckým skepticizmom a nutnosťou overovať vedecké poznatky, lebo aj vedci sa môžu myliť, ale kedy to bola objavená Pytagorova veta (uvádza sa 6. stor. m.l.), či Archimedov zákon ? ... a platia a budú platiť ! Rovnako tak bude platiť zadefinovanie priaznivých podmienok pre lesné kury ako: 1.dostatok potravy z nej osobitne strategického významu počas biologického vývoja a v období strádania, pitná voda, gastrolity a iné výživové doplnky, 2. primeraná

početnosť predátorov na ktorú sú lesné kury historicky prispôsobené, 3. biotop schopný poskytovať uvedenú potravu a umožňujúci čeliť ohrozeniam, t.j. **primeranému počtu predátorov a výkyvom počasia.**

7./ Hoci sa pán Ing. Mikoláš snaží vysvetliť, ako nemal dosah na rozpočet ŠOP, ako sa však mohol zapojiť do projektu v ktorom sa pri vyčerpaných cca 600 tisíc € nenašlo niekoľko 10 tisíc € na odchyt niekoľkých hlucháňov, ktoré po vypustení mohli byť monitorované, čím by sa bola overila veľkosť domovského okrsku, migrácie a pod. v podmienkach Slovenska. V prípade možnej mortality sa tiež mohla zistiť príčina: oplôtky, pytliactvo, nedostatok potravy, alebo predátori ? Ak si pán Ing. Mikoláš trúfa garantovať finančné prostriedky na újmy za bez zásahovosť aj v 3. st. ochrany, tak prečo nie na vyššie uvedené opatrenie ? Prečo naši odborníci nechceli poznať skutočnú pravdu, prečo zaznávajú domácich autorov, a odvolávajú sa na papierové a elektronické tvrdenia zahraničných autorov, kde môžu byť a zvyčajne aj sú veľmi odlišné prírodné podmienky a súvislosti ?

8./ K môjmu údajnému nepochopeniu významu lesa pre lesné kury sa vyjadrím len krátko: pán Ing. Mikoláš a spol. si zrejme pozorne neprečítali posudok, lebo by museli postrehnúť, že im tvrdo vytýkam fakt, že v ich PZHH nie je ani zmienka o výberkovom hospodárskom spôsobe. Jeho produktom je vzhľad lesa najviac podobný prírodnému lesu. Jedná sa teda o najpriaznivejší hospodársky spôsob, pokiaľ sa dá realizovať, lebo **v horských podmienkach si nevyhnutne vyžaduje sieť lesných ciest a rozčlenenie** „zhodou okolností“ veľmi podobné, aké sú uvedené v príručke Hlucháňovi priateľský manažment.

Práve opačne pán Ing. Mikoláš a kol. sa dopúšťajú obrovskej chyby, lebo povyšujú les bez zásahu lesníka a pralesný biotop bez ohľadu na vývojové štádium, ako by sa automaticky muselo jednať o les so zakmenením pod 0,6 a so stromami zavetvenými po zem, ktorý automaticky garantuje potravné zdroje a historicky primeranú početnosť predátorov, **ale to nie je a nikdy nebude pravda !**

9./K údajnej zaujímavosti pána Ing. Mikoláša v závere Výzvy. „Vďaka“ našim odborníkom, ktorí spôsobili lykožrútovú pandémiu aj v D.Doline som 10 rokov nevykonával svoju odbornú lesnícku prácu, t.j. obnovu prestárlych porastov a napr. aj ich prebudovu na výberkový les, hoci som to mal v pláne a iniciatívne sme si u NLC Zvolen objednali vypracovanie Plánu lesnej dopravnej siete. Desiat rokov úmornej a nezaživnej práce, ktorá nemôže tešiť žiadneho lesníka a to za stáleho sťažovania práce zo strany „ochranárov“. Pán Ing. Mikoláš nepostrehol, hoci sa to dá vyčítať zo satelitných máp, že ako jediní v okolí sme sa neuchýlili

k budovaniu tzv. približovacích liniek (pierok), ktoré narúšajú vlhový režim najmä na plytkých pôdach. Napriek zvýšeným nákladom na približovanie dreva sme vždy používali ekologicky najohľadupľnejšiu technológiu - lesné lanovky a tak kuriatka pod Tanečnicou, ale aj inde, nemohli byť stresované ťažkými strojmi.

Počas môjho asi ročného pobytu v Škandinávii som o.i. robil aj prerezávky a špeciálnu ťažbu dreva na rašeliniskách (obr.č.5). Ťažba a približovanie dreva sa tam bežne realizuje ťažkými strojmi – harvestormi a podobne v Rusku s obrovskými holorubmi s polomerom cca 50 km. Početnosť lesných kúr je v Nórsku a Rusku tak vysoká (lovia sa pre mäso), že ak by sa bral ohľad na kuriatka podľa obáv pána Ing. Mikoláša, tak by sa žiadna ťažba nesmela vykonávať, resp. už by sa tam lesné kury nevyskytovali. Lesy sú intenzívne využívané aj v Nórsku, t.j. v štáte, kde sú zdroje zemného plynu, lebo drevo je trvalo obnoviteľný a teda ekologický zdroj aj na kúrenie nezvyšujúci podiel CO₂. V súkromných rezerváciách aj v NP sa praktizuje zásadne aktívna ochrana a NP sa vyhlasujú najmä na nebonitných plochách, t.j. s prírastkom pod 1m³/ha.

Obr. č. 5 Autor posudku pri približovaní dreva z rašeliniska pomocou ŽK v „naj“ biotope lesných kúr v lokalite Myrheim v okrese Drangedal, kraj Telemark, Nórsko.

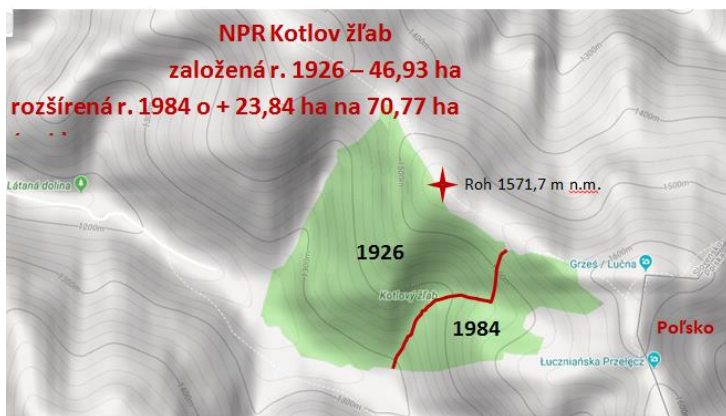

10. Vyjadrenie ohľadom NPR Kotlov žľab. Ak je pravdivé vyjadrenie pána Ing. Mikoláša, „že nad Kotlovým žľabom je jedno z najlepších tokanísk na Slovensku“ a nejde o sústredenie hlucháňov z okolia v dôsledku zlých

podmienok, tak situácia ohľadom hlucháňov na Slovensku nemusí byť až taká dramatická, ako sa javí na prvý pohľad, lebo:

a./ Pán Ing. Mikoláš týmto nechtiac potvrdzuje, že základná filozofia Oponentského posudku je správna. Hlucháň v oblasti NPR profituje zo spolužitia s človekom podobne, ako to bolo v minulosti na Slovensku v oblasti K. Vepra, Obrúbovanca, Starých Hôr, či Poľany. Ako je to možné tvrdiť ? Z nižšie uvedeného obrázku je zrejmé, že NPR sa nachádza do 100 m od

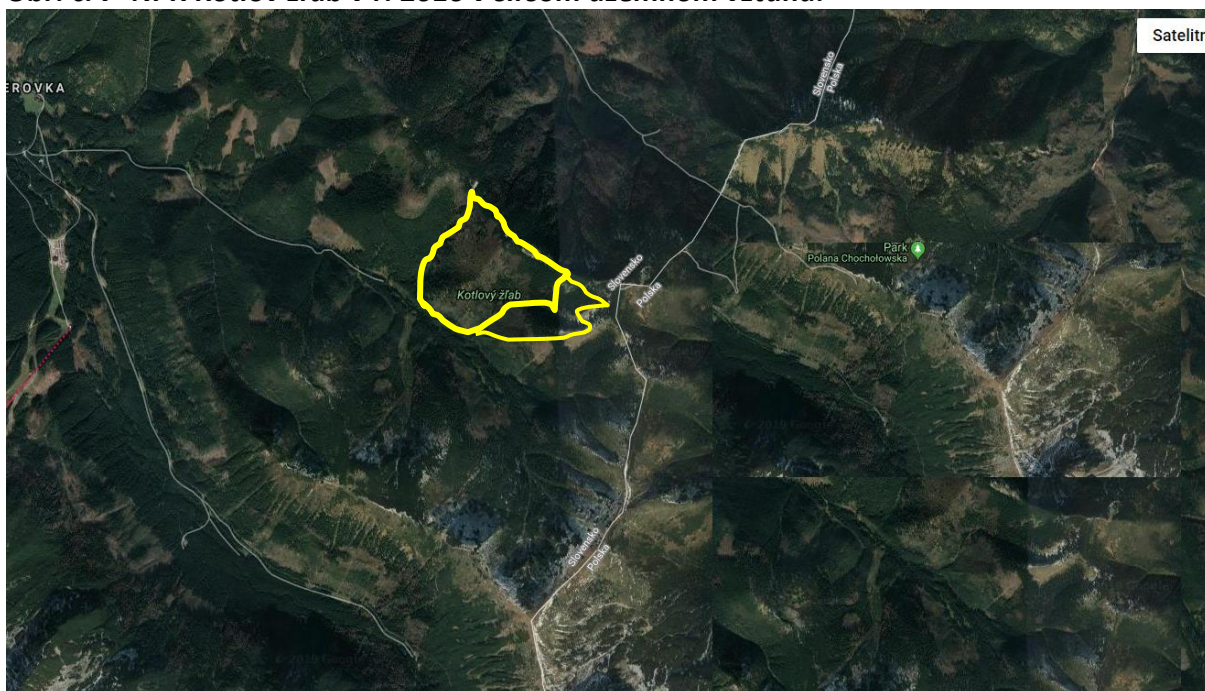
Obr. č. 6 Situovanie NPR Kotlov žľab v Z. Tatrách – Látnaná dolina pri štátnej hranici s Poľskom

Wiosna (jar) na Polanie Chocholowskiej

hraníc s Poľskom, kde sa aj v chránených územiach vracajú k lesníckemu a poľnohospodárskemu využitiu krajiny (príloha č.1), aké bolo aj u nás do 70-tych rokov m.s., ktoré vytvára potravné zdroje a udržiava primeraný predačný tlak priamym tlmením a odvádzaním pozornosti od lesných kúr.

Obr. č. 7 NPR Kotlov žľab v r. 2016 v širšom územnom vzťahu.

b./ Každý súdny človek, ktorý si dokáže predstaviť rozpätie krídiel hlucháňa cca 1m, tak musí uznať, že pre hlucháne a hoľniaky je lesný porast na vyššie uvedenom obr. č.4 (str.6) pre hlucháňa nevhodný pre život a takým zostane ešte niekoľko desaťročí. Rozčlenenie linkami a zníženie zápoja neprichádza v NPR do úvahy, lebo sa jedná o 5.st. ochrany v bez zásahovom režime !

Obr. č. 8 Lykožrútpovou kalamitou zničená NPR Kotlov žľab v r. 2016 – zväčšenina z predchádzajúceho obrázku

Ak teda hlucháňom neprekáža zmenená štruktúra, ktorá bude nevyhovujúca ešte niekoľko nasledujúcich desaťročí až cca 80 rokov (obr. č.4) počas trvania prípravného a prechodného lesa - Š.Korpeľ – Pralesy Slovenska, tak prečo by mali hlucháňom až tak neprekonateľne prekážať asanované plochy s 10-50 % prirodzeným zmladením, ktoré boli umelým zalesnením doplnené aj o chýbajúce pôvodné dreviny - včítane potravne dôležitých. Rovnako ako v prípade NPR Kotlov žľab sa aj v hospodárskych lesoch na hornej hranici lesa stále nachádzajú dôležité rodinné smrek a živé smrek v pásme pod nimi s hmotnosťou cca do 0,5 m³. **Nechcem sa dopustiť zľahčenia problematiky, ale ak to takto funguje v prípade NPR Kotlov žľab a inde v NPR, tak by to malo fungovať aj v prípade hospodárskych lesov, ktorých výhodou je možnosť biotopy aktívne upravovať v prospech hlucháňa.**

Na tomto mieste sa ponúka logicky záver: skončiť s náboženstvom bez zásahovosti a venovať sa aktívnym opatreniam na podporu vhodných biotopov podobne ako v Rakúsku, Nemecku a Francúzku. Venovať sa návrhom aktívnych opatrení v Oponentskom posudku a v príručke Hlucháňovi priateľský manažment.

Na pozitívne zistenie, ktoré uvádza pán Ing. Mikoláš v súvislosti s NPR Kotlov žľab ma upozorňovali viacerí recenzenti (z Oravy, Harmanca, Poľany...) a kolegovia poľovníci z D.Doliny, ktorí pozorovali, že hlucháne sa z nevyhovujúcej časti NPR, či hospodárskeho lesa presťahovali do priaznivejšej časti hospodárskeho lesa. Určite netreba podceňovať dôsledky „ochranármi“ spôsobenej lykožrútovej pandémie a jej následok, t.j. na 700 km² v krátkom časovom období obnovených lesov. Pokiaľ sa budú včas vykonávať prerezávky a prvé prebierky s dôsledným rozčlenením a pokiaľ by sa konečne začal uplatňovať výberkový hospodársky spôsob, tak biotop hlucháňa zaznamená výrazný obrat. Tomuto obratu by musel zrejme predchádzať obrat v myslení „ochranárov“ a tak ako je už uvedené nutne by sa muselo skončiť s náboženstvom bez zásahovosti najmä v súvislosti s predátormi a lesnými cestami.

Téma **NPR Kotlov žľab v súvislostiach s aktuálnou ochranou prírody SR** si zaslúži viac pozornosti a tak jej plánujem venovať samostatný príspevok.

11. Na záver si dovoľím našich odborníkov upozorniť na fakt, že vo Vyhláske č. 24, ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny je uvedený jeden náš pôvodný druh, ktorý by sa koncentroval a pastvou udržiaval

najmä mokradňové biotopy **včítane horských** v prospech hoľniaka a aj hlucháňa, lebo na našom území „donedávna“ žil spolu s nimi tisíce rokov. Ten druh sa volá los mokradňový a rozšíreniu z Poľska okrem pytlactva a fragmentácie územia mu zrejme najviac bráni extrémna hustota veľkých šeliem. Tie sú však u nás „tabu“, lebo sú mystifikované za účelom čerpania fondov EÚ. V PZHH sa uvádza údržba čučoriedky najmä spásaním do výšky cca 40 cm, aby vraj na lístky dosiahli kuriatka, ale ako sa bude realizovať, nie je dopovedané, lebo: „bez zásahovosť“. V PZTH sa často ako aktívne opatrenie uvádza spásanie - pastva, ale rovnako nie je dopovedané a doriešené akým spôsobom.

Los je lesným druhom spásača koncentrovanej potravy (najmä vetvičiek mäkkých listnáčov) žijúcim samotársky. Pokiaľ je jeho hustota výskytu únosná, t.j. 2-5 ks na 1000 ha (podľa bonity), tak jeho pôsobenie je prospešné nielen lesným kurám, reliktným druhom rastlín (rosičky, vachta ...), ale je aj lesníkom, lebo tlmí prípravné dreviny. Los na druhej strane potrebuje lesníkov, aby mu omladzovali starý les a tak je preň rovnako ako pre lesné kury optimálny výberkový hospodársky spôsob, kde prípravne dreviny sú viac žiaduce ako pri iných spôsoboch. Samozrejme pri premnožení a hustote vyššej ako 5-10 ks/1000 ha začína los pôsobiť ako biotický škodca lesa a preto bez zásahovosť je aj v jeho manažmente v kultúrnej krajine znovu neprípustná.

12. Vyjadrenie k mojím vystúpeniam v Slobodnom vysielaní. Jedná sa o reláciu „Volanie lesa“, **ktorá nie je v réžii majiteľov média**, ale v réžii Slovenskej lesníckej komory (SLK) ustanovenej zákonom a majitelia média iba poskytujú vysielací priestor. Do relácii sú „ochranári“ pravidelne pozývaní a teda aj páni Wiezik a Baláž, ale oni sa odmietajú ich zúčastniť a to aj napriek tomu, že SLK ako inštitúcia zo zákona bola ustanovená hlasovaním poslancami (zástupcami ľudu), ktorými sa netaja stať aj pán Doc. Ing. Wiezik PhD. a pán Ing. Baláž. V našich verejno-právnych médiách vystupujú uvedení páni aj niekoľko – krát týždenne. Pozvite nás Vy prosím do Vašich vystúpení a my sa ich radi zúčastníme v ľubovoľnom médiu, či relácii. Ja osobne za Klub lesníkov a priateľov lesa Liptova a za OZ Žito som ponúkol témy a podotýkam, že aj s účasťou „ochranárov“ v relácii „Večer s Havranom“ a v Slovenskom rozhlase po relácii „Týždeň vlka“, na tému „Týždeň hlucháňa“ a „Týždeň losa“, ale neúspešne.

Pred desiatimi rokmi sa nám podarilo v STV vystúpiť ohľadom ubúdajúcich mravenísk. Hoci sa náš predpoklad (ne)odborníkov potvrdil, tak aj vtedajšie vystúpenie skončilo znevažovaním redaktora, mojich kolegov a mojej osoby. Pozri <https://wieszik.blog.sme.sk/c/206146/Premnozene-medvede-vyhubili-mravce-WTF.html>

a tiež link: <https://milanhrasko.blog.sme.sk/c/165010/Lesnici-sa-snazia-zvalit-vlastnu-vinu-na-medvede.html> Mohol by prosím pán Hraško znovu zverejniť foto reportáž (štúdiu) mravenísk, ktoré prezentoval pred 10 rokmi, ako stále vďaka medveďom „prosperujú“? Husté lesy, ktoré mali byť príčinou úbytku mravenísk na Slovensku podľa pána Ing. Baláža sa predsa „ochranárom“ podarilo pomocou lykožrútovej pandémie odstrániť na ploche 700 km² !

Svarín 6.4.2019

Ing. Stanislav Bystriansky

Stanovisko akceptuje SLK.

Literatura

Slovensko-Polské Tatry, Daniel Kollár, Ján Lacika, Roman Malarz, vydavateľstvo Dajama 1998
Tatry - staré pohľadnice rozprávajú - Ján Gašpar, Nákladateľstvo Region Poprad s.r.o. 2002

Połana v hornej časti doliny, s niekoľkými salašmi, je jednou z najkrásnejších poľských tatranských luk. V histórii zde a v jejím okolí stávalo 6 salašů a 44 seníků. Ještě v roce 1950 se tu páslo 600 ovcí a 140 kusů hovězího dobytka. Pastvu zakázal TPN roku 1978, ale dnes se pastva opět povoluje v omezeném množství. Turista zde může vidět **pastevectví**, které z jiných částí Tater zná pouze z pohlednic.

Turisticky byla dolina objevena až po roce 1900 zakopanskými lyžaři v čele s Mariuszem Zaruským (1867-1941). Ti roku 1913 provedli i přestavbu lesnické chaty v lyžařskou útulnu v místě spojení dolin Chochołowské a Starobociańskiej. Útulna však byla často poničená a později zanikla. Dalším místem pro stavbu turistické chaty byla vybrána právě **Chochołowska polana**. V její jihozápadní části chatu roku 1931 postavil Varšavský klub lyžařů dle projektu Ing. Wacława Wekera. Roku 1939 se však chaty zmocnili Němci a při ústupu z Tater jí 4.1.1945 podpálili a úplně zničili.

Na jejím místě vyrostla v letech 1951-1953 **dnešní chata** podle projektu Anny Górskej. Po nedávné rekonstrukci nabízí nocleh a velmi dobré zázemí až pro 100 turistů.

Pro věřící turisty je jistě zajímavé, že se na polaně nachází **dřevěná kaplička** (*Kaplica na Polanie Chochołowskiej*), u které se v sezóně, každou neděli ve 13.00 hodin, koná mše svatá. Krásu Chochołowské doliny si uvědomoval i zesnulý

